

FACTSHEET

INZET VAN BUDDY'S VOOR JONGEREN MET EEN LICHT VERSTANDELIJKE BEPERKING

EERSTE ERVARINGEN MET EEN PILOT IN DE GEMEENTE BREDA

Highlights van het onderzoek

- Vroegtijdige signalering en inzet van lichte, passende ondersteuning aan jongeren met een LVB is noodzakelijk om problemen en dure en specialistische zorg te verminderen. Aanpak sluit aan bij de mogelijkheden en ondersteuningsbehoefte van jongeren met een LVB.
- Succesfactoren: oordeelvrij handelen, werken zonder kaders, opbouwen van een vertrouwensband, en het laagdrempelige karakter zonder focus op doelstellingen.
- De betrokkenen rapporteren een positieve waardering van de aanpak en zien concrete resultaten bij de jongeren.
- Ervaringen met de pilot in Breda bieden reden voor implementatie op grotere schaal. Hierbij moet aandacht zijn voor: waarborgen van de continuïteit, aansluiten bij partners in het voorliggend veld, en beleidsmatige randvoorwaarden en financiering.
- Elementen voor doorontwikkeling: samenwerking 0^e, 1^e en 2^e lijnszorg, verkenning mogelijkheden tot afschalen naar vrijwillige/informele zorg, verkenning mogelijkheden meer uitgebreide effect- en procesevaluatie van de aanpak en meer duidelijkheid m.b.t. financiering.

Inleiding

De groep mensen met zwakbegaafdheid (IQ tussen 70 en 85) en een licht verstandelijke beperking (LVB) (IQ tussen 50 en 70) in Nederland is groot en het beroep dat zij doen op zorg groeit snel (Woittiez et al., 2014). De Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra (VOBC, 2014) schat dat bijna 15% van alle 0-18 jarigen in Nederland een IQ tussen de 50 en 85 heeft, wat overeenkomt met ongeveer 450.000 jeugdigen. De zorgkosten voor de totale groep mensen met een verstandelijke beperking liggen in Nederland op circa 6,8 miljard euro. Jongeren in de leeftijd van 1 tot en met 19 zijn verantwoordelijk voor 19,8% van deze kosten (RIVM, 2013). Kostbare of langdurige zorg kan worden voorkomen door goed aan te sluiten bij *het kunnen* (cognitief vermogen) en *het aankunnen* (sociaal-emotioneel functioneren) van jongeren met een LVB (MEE, 2015). Dit is dan ook het uitgangspunt van de buddy-aanpak van Prisma. Sinds mei 2016 zetten zij buddy's in voor het werken met jongeren met een LVB. De buddy's helpen de jongeren om in kritieke overgangsfasen (zoals van school naar werk of van 18- naar 18+) meer invloed uit te kunnen oefenen op zaken als werk, huisvesting, vrijetijdsbesteding en sociale relaties. Dit doen ze door een vertrouwensband op te bouwen, oordeelvrij te handelen en aan te sluiten bij de jongeren. Een belangrijk verschil tussen de buddy-aanpak en het werken als hulpverlener is het werken zonder kaders en doelen. Hierdoor worden buddy's meer gezien als iemand die naast de jongere staat en aansluit bij zijn of haar vraag. Onderzoek naar buddy-projecten voor verschillende doelgroepen laat zien dat deze een positieve invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van jongeren op emotioneel-, sociaal- en cultureel vlak en op schoolprestaties (Uyterlinde et al., 2009).

Resultaten

Om een eerste beeld te verkrijgen van de ervaringen mét en succesfactoren en verbeterpunten van deze buddyaanpak in de gemeente Breda, heeft de GGD West-Brabant, in samenwerking met Prisma, een kwalitatief onderzoek uitgevoerd in de periode november 2016-januari 2017.

Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met jongeren, ouders, buddy's en andere professionals (Prisma medewerkers en een CJG coach) in het werkveld. Daarnaast zijn de algemene principes en effecten van vergelijkbare projecten in kaart gebracht. De resultaten weerspiegelen de eerste ervaringen vanuit de verschillende perspectieven en zijn samengevat per onderwerp.

Succesfactoren aanpak.

- Vroegtijdig aansluiten bij de jongere
- Het centraal stellen van de jongere
- Vertrouwensband tussen buddy en jongeren en daarbinnen informatie delen
- Werken vanuit gelijkwaardigheid met professionele blik in het achterhoofd
- Oordeelvrij handelen en werken zonder kaders
- Laagdrempeligheid en maatwerk
- Ondersteuning bieden bij praktische zaken (zoals solliciteren, zelfstandig wonen)

Waardering en merkbare effecten.

De betrokkenen zijn positief over de buddyaanpak.

Een ouder: *'Mijn kind heeft echt vertrouwen in de buddy en ik hoor van de buddy ook terug dat mijn kind veel deelt. Ik zou het jammer vinden als hier in de toekomst niet meer in geïnvesteerd wordt.'*

De meerwaarde die professionals zien, is dat de jongeren echt worden gezien. Naast de positieve waardering, levert de buddyaanpak ook concrete resultaten op. Zo heeft een van de jongeren een baan gevonden en is een ander gestart met een opleiding. Ook hebben de jongeren meer zelfvertrouwen, zijn ze meer zelfredzaam en zitten ze lekkerder in hun vel.

Conclusie en aanbevelingen

De ervaringen van de jongeren, ouders, buddy's en andere professionals met de buddy-aanpak zijn positief. De aanpak lijkt goed aan te sluiten bij de ondersteuningsbehoefte van jongeren met een LVB en heeft de verwachtingen van de jongeren en ouders overtroffen. De eerste ervaren effecten zijn in lijn met bevindingen van eerder onderzoek waarbij effecten als een toename in zelfvertrouwen, een positiever zelfbeeld, verbeterde sociale vaardigheden en schoolprestaties en vertrouwen in de toekomst (o.a. Uytterlinde et al., 2009; Dekker et al., 2013) werden gevonden. De voornaamste succeselementen van de buddy-aanpak zijn het oordeelvrij handelen, werken zonder kaders, het opbouwen van een vertrouwensband, waardoor jongeren zichzelf durven te zijn, en het laagdrempelige karakter zonder focus op doelstellingen.

De eerste positieve ervaringen met deze pilot van de buddy-aanpak in Breda bieden reden om de aanpak op grotere schaal te implementeren. Hierbij moeten de volgende punten in acht worden genomen:

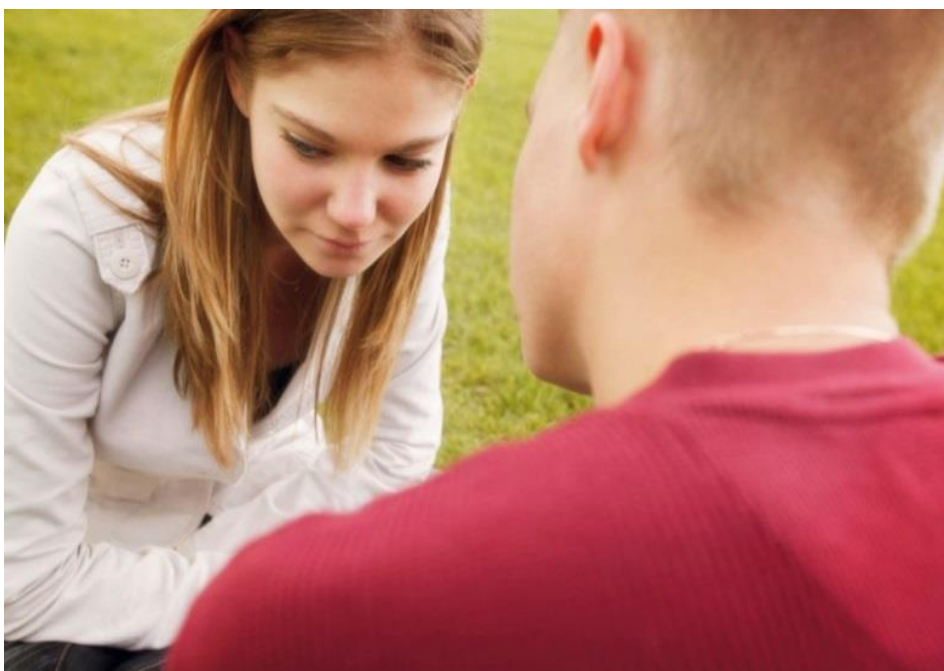
- **Borging.** Voor succesvolle bredere implementatie is goede borging van de aanpak uitermate belangrijk. Hierbij moeten de kernelementen van de aanpak in stand worden gehouden, continuïteit worden gewaarborgd en aandacht worden geschonken aan training en begeleiding van buddy's. Tevens moet er aandacht zijn voor de financiering van en de gemeentelijke randvoorwaarden voor uitvoering van de aanpak.
- **Plek in de zorgketen.** Bij de bredere implementatie van de aanpak, moeten duidelijke afspraken worden gemaakt over de plek van de buddy-aanpak in de zorgketen en hoe deze aanvullend kan zijn op de bestaande begeleiding en behandeling voor jongeren met een LVB. Hierbij moet in acht worden genomen dat een bepaalde mate van outreachend werken voor deze doelgroep noodzakelijk is. Jongeren met LVB zullen niet altijd aangeven wanneer ze ondersteuning nodig hebben.

Doorontwikkeling

Prisma heeft op basis van deze aanbevelingen en een aantal aanvullende gesprekken belangrijke elementen met betrekking tot de doorontwikkeling van de aanpak geïdentificeerd:

- Verdere doorontwikkeling van de samenwerking tussen de 0^e, 1^e en 2^e lijnszorg, waardoor een geschaald model ontstaat waarin gemakkelijk op- en afgeschaald kan worden.
- Een verkenning naar de mogelijkheden tot afschalen na deelname aan de buddy-aanpak naar vrijwillige/informele zorg in het voorliggend veld. Vragen die spelen zijn: hoe kan expertise overgedragen worden aan het voorliggend veld en wat vraagt dit aan ondersteuning en coaching vanuit Prisma?
- Behoeftte aan een meer uitgebreide effect- en procesevaluatie. De mogelijkheden worden op dit moment verkend.
- Meer duidelijkheid met betrekking tot de financiering van de buddy aanpak, zodat borging op de langere termijn gegarandeerd is.

Wanneer Prisma aan de slag gaat met deze ontwikkelpunten en de aanpak op grotere schaal wordt geïmplementeerd, kan door vroegtijdige signalering en inzet van lichte ondersteuning niet alleen worden voorkomen dat de doelgroep vastloopt en grotere problemen krijgt, maar wordt, in lijn met de beleidsdoelen van de transformatie jeugdzorg, ook de vraag naar dure specialistische zorg minder. Wellicht kan de aanpak op termijn ook geschikt zijn voor een bredere doelgroep van risicjongeren die niet in beeld zijn bij hulpverlening en zelf niet met een hulpvraag komen.

Referenties

- Dekker, F., van Straaten, R., & el Kaddouri, I. (2013). Maatjes Gezocht. Opgehaald, november 2016 van http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/Maatjes-gezocht_3867_web.pdf
- MEE Zuid-Holland Noord (2015). LVB-ers die uit balans zijn. Hoe herken je ze, hoe ga je ermee om? Den Haag: MEE Zuid-Holland Noord.
- RIVM (2013). Kosten van Ziekten database 2013. Opgehaald, november 2016 van www.kostenvanziekten.nl.
- Uyterlinde, M., Lub, V., de Groot, N., & Sprinkhuizen, A. (2009). Meer dan een steuntje in de rug. Succesfactoren van coaching en mentoring onderzocht. Utrecht: Movisie.
- Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra (2014). Factsheet Jeugdigen met een licht verstandelijke beperking. Utrecht: VOBC.
- Woittiez, I., Putman, L., Eggink, E., & Ras, M. (2014). Zorg beter begrepen. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Colofon

Uitgave: Team Onderzoek van de GGD West-Brabant en Prisma

Datum: Februari 2017

Tekst: Anne Meerdink (GGD), Lieke Raaijmakers (GGD), Marion Creemers (Prisma), Nienke Smulders (Prisma)

Lay-out: Karin de Vries (GGD)

Meer informatie:

GGD West-Brabant

Postbus 3024

5003 DA Tilburg

T (076) 528 20 00

F (076) 521 60 62

I www.ggdwestbrabant.nl

Prisma

Taxandriaweg 12-B2

5142PA Waalwijk

T (088) 770 22 00

I www.prismanet.nl

076 528 20 00

www.ggdwestbrabant.nl